

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**GENEL KURUL
KARAR**

EMİN HEYBELİ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2022/52566
Karar Tarihi : 18/9/2025

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili : Basri BAĞCI
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Selahaddin MENTEŞ
İrfan FİDAN
Kenan YAŞAR
Muhterem İNCE
Yılmaz AKÇİL
Ömer ÇINAR
Metin KIRATLI
Raportör : Kemal ÖZEREN
Başvurucu : Emin HEYBELİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, mahpusun ailesinin ikametgâhına yakın bir ceza infaz kurumuna nakil talebinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/4/2022 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyon; başvurusunun eğitim hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının kabul edilemez olduğuna, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine yönelik başvurusunun ise Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

5. İkinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgelere göre olaylar şöyledir:

7. Başvurucu 21/7/2017 tarihinde ikametgâhının bulunduğu Zonguldak'ın Çaycuma ilçesinde gözaltına alınmış, Ankara 4. Sulh Ceza Hâkimliğinin 25/7/2017 tarihli kararıyla tutuklanarak Ankara Sincan T Tipi Ceza İnfaz Kurumuna gönderilmiştir. 12/8/2017 tarihinde Mersin Tarsus 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (Ceza İnfaz Kurumu) nakledilen başvurucu, tahliye edildiği tarihe kadar burada bulunmuştur.

8. Ankara 27. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan yargılama sonucunda başvurunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiş, bu karar (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesince 25/2/2020 tarihinde onanarak kesinleşmiştir.

9. Başvurucu, Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu süreçte toplam yirmi iki kez ailesinin ikamet ettiği Isparta'da bulunan veya buraya yakın olan ceza infaz kurumlarından birine nakledilmeyi talep etmiştir. Nakil dilekçelerinde başvurucu; bu hususta genel olarak ailesinin Isparta'da ikamet ettiğini, gelir kaynağının bulunmadığını, bulunduğu Ceza İnfaz Kurumunun uzaklığı nedeniyle ailesinin ziyarete gelemediğini, bu nedenle ailesiyle görüşemediğini ifade etmiştir. Bu istekler, talep edilen ceza infaz kurumlarının kapasitelerinin dolu olması nedeniyle Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne (İdare) reddedilmiştir.

10. Başvurucu son olarak 4/8/2020 tarihli, İdareye hitaplı dilekçesinde Isparta, Yalvaç ve Burdur Ceza İnfaz Kurumlarından birine nakledilmeyi talep etmiştir. Dilekçede başvurucu; Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi (Üniversite) Uluslararası İşletmecilik ve Ticaret Bölümüne kayıtlı lisans öğrencisi olduğunu ve ailesinin Isparta'da ikamet etmekte olduğunu belirtmiştir. Dilekçesinde ailesi ile bulunduğu Ceza İnfaz Kurumu arasındaki mesafenin yaklaşık 750 km olduğunu vurgulayan başvurucu, bu mesafenin ailesiyle görüşmesine engel olduğunu ve aile bütünlüğünü bozduğunu ifade etmiştir. İdare 24/8/2020 tarihli işlemiyle başvurunun nakledilmeyi talep ettiği ceza infaz kurumlarının kapasitelerinin dolu olması nedeniyle talebinin uygun görülmediğini bildirmiştir.

11. Başvurucu, anılan işlemin iptali talebiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde; Isparta'da ikamet eden ailesinin gelir kaynağı olmadığını, ziyarete geldiklerinde ulaşım ve konaklama konusunda ciddi sorunlar yaşadıklarını, aradaki mesafenin yaklaşık 750 km olduğunu, bu nedenlerle ailesiyle açık ve kapalı görüşlerin çoğunu yapamadığını belirtmiştir. Bu durumun aile bütünlüğünü bozduğunu ve kendilerini psikolojik olarak yıpratmıştı ifade eden başvurucu, Üniversitedeki kayımdan da bahsederek nakil taleplerinin bu hususlar dikkate alınmadan reddedilmesinin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

12. Ankara 16. İdare Mahkemesi tarafından (İdare Mahkemesi) 30/11/2021 tarihinde oyçokluğuyla davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, başvurunun nakledilmesi talebi ettiği ceza infaz kurumlarına ilişkin olarak İdare tarafından bildirilmiş doluluk oranlarına yer verilmiştir. Buna göre başvurunun naklini talep ettiği Isparta E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun kapasitesinin 750, mevcudunun 993, doluluk oranının %132; Yalvaç T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun kapasitesinin 400, mevcudunun 297, doluluk oranının %74; Burdur E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun kapasitesinin 734, mevcudunun 828, doluluk oranının %113 olduğu belirtilmiştir. Ayrıca başvurunun yüksek güvenlikli veya bir bölümü yüksek güvenlikli olan kurumlarda barındırılması gerektiği, talep ettiği kurumların bir kısmının yüksek güvenlikli olduğu ancak barındırılabilmesi oda sayısının çok kısıtlı ve odaların kapasitelerinin dolu olduğu ifade edilmiştir. Bu nedenlerle dava konusu işlemler hukuka aykırılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

13. Öte yandan karşıyda, İdarece bildirilen ceza infaz kurumlarının doluluk oranına göre Yalvaç T Tipi Ceza İnfaz Kurumunda boşluk bulunduğu, söz konusu ceza infaz kurumlarının yüksek güvenlikli ceza infaz kurumu statüsünde olup olmadığına dosya kapsamından tespit edilemediği, dolayısıyla öncelikli olarak başvurunun naklini talep ettiği ceza infaz kurumunun güvenlik açısından uygun olup olmadığına tespit edilerek bir karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

14. Başvurucu, dava dilekçesindeki iddialarını yinelemek suretiyle İdare Mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi 16/2/2022 tarihinde İdare Mahkemesi kararının hukuka ve usule uygun olduğunu belirterek istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir.

15. Nihai karar 11/4/2022 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

16. Öte yandan Ceza İnfaz Kurumunun 4/9/2024 tarihli yazısında, başvurunun 12/8/2017-29/3/2021 tarihleri arasında Kurumlarında bulunduğu, bu sürede 2017 yılında 12 kez, 2018 yılında 19 kez, 2019 yılında 18 kez, 2020 yılında ise 7 kez ailesiyle görüştüğü bildirilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

17. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*İnfazda temel amaç*" başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikli genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kamunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır."

18. 5275 sayılı Kanun'un "*Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler*" başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hapis cezalarının infaz rejimi, aşağıda gösterilen temel ilkelere dayalı olarak düzenlenir:

c) Cezanın infazında hükümlünün iyileştirilmesi hususunda mümkün olan araç ve olanaklar kullanılır. Hükümlünün kanun, tüzük ve yönetmeliklerle tanınmış haklarının dokunulmazlığını sağlamak üzere cezanın infazında ve iyileştirme çabalarında kanunilik ve hukuka uygunluk ilkeleri esas alınır.

...

f) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması zorunludur.

..."

19. 5275 sayılı Kanun'un "Nakiller" başlıklı 53. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hükümlüler, kendi istekleri veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, hastalık, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir kuruma nakledilebilirler."

20. 5275 sayılı Kanun'un "Kendi istekleri ile nakil" başlıklı 54. maddesi şöyledir:

"(1) Hükümlülerin kendi istekleri ile buldukları kurumdan başka kurumlara nakledilebilmeleri için;

a) Gitmek istedikleri kurumlardan durumlarına uygun en az üç yeri belirten bir dilekçe vermeleri,

b) Nakil giderlerini peşin olarak ödemeyi kabul etmeleri,

c) (Değişik:14/4/2020-7242/30 md.) Ceza infaz kurumlarında bulunulması gereken sürenin üç aydan fazla olması,

d) İyi hâl göstermeleri, disiplin cezası almamış veya kaldırılmış olması,

e) İsteğe bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve tutukevi olmaması,

f) Mahkûmiyet sürelerine uygun hükümlülerin barındırıldığı bir kurum olması,

g) Daha önce disiplin nedeniyle ayrılmak zorunda kaldıkları kurum olmaması,

Gerekir. (Ek cümle: 24/1/2013-6411/7 md.) Çocuk hükümlüler ile maddi durumunun yetersiz olduğunu belgelendiren hükümlüler bakımından bu fıkranın (b) bendi uygulanmaz.

(2) Bu hükümlüler nakledildikleri kurumlarda, eğitim öğretim veya hastalık nedeniyle nakil hariç, bir yıl kalmak zorundadırlar. Çocuklar bakımından bu süre altı ay olarak uygulanır."

21. 5275 sayılı Kanun'un "Zorunlu nedenlerle nakil" başlıklı 56. Maddesi şöyledir:

"Kurumların elverişsiz ve yetersiz kalması, kapsama gücünün aşılması, kullanılamaz hâle gelmesi, asayiş, güvenlik, doğal afet, yangın ve büyük onarım gibi zorunlu nedenlerle başka kurumlara nakledilmeleri gerekli görülen hükümlüler, yargı çevresi dışında Adalet Bakanlığınca belirlenen ve konularına uygun olan diğer kurumlara nakledilebilirler."

22. 5275 sayılı Kanun'un "Tutukuların yükümlülükleri" başlıklı 116. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanunun; ...nakiller, disiplin nedeniyle nakil, zorunlu nedenlerle nakil, hastalık nedeniyle nakil, nakillerde alınacak tedbirler,... konularında 9, 16, 21, 22, 26 ilâ 28, 34 ilâ 53, 55 ilâ 62, 66 ilâ 76 ve 78 ila 88 inci maddelerinde düzenlenmiş hükümlerin tutukluluk hâliyle uzlaşır nitelikte olanları tutuklular hakkında da uygulanabilir."

23. Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler başlıklı 167 No.lu Genelge'nin "Nakiller" başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"(1) Hükümlü ve tutukluların, kendi istekleri veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir kuruma nakilleri yapılabilecektir."

24. 167 No.lu Genelge'nin "Hükümlülerin Kendi İstekleri İle Nakilleri" başlıklı 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hükümlülerin kendi istekleri ile buldukları kurumdan başka kurumlara nakledilebilmeleri için;

...

d) İyi hâl göstermeleri, disiplin cezası almamış veya kaldırılmış olması,

e) İsteğe bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve tutukevi olmaması,

f) Mahkûmiyet sürelerine uygun hükümlülerin barındırıldığı bir kurum olması,

g) Daha önce disiplin nedeniyle ayrılma zorunda kaldıkları kurum olmaması,

h) Talep ettikleri ceza infaz kurumunda kendileri, diğer hükümlüler ve kurum açısından güvenlik riski oluşturmaması,

ı) Disiplin nedeniyle ayrıldıkları kurumlar hariç, talep ettikleri kurumlarda daha önce kalmış iseler, Bakanlıkça değerlendirilmek üzere; kendileri, diğer hükümlüler veya kurum açısından somut gerekçelerle güvenlik riski oluşturup oluşturmayacakları hususunda bu yer idare ve gözlem kurulunun taleple ilgili görüşünün alınmış olması,

j) Bakanlık tarafından dönem itibariyle isteğe bağlı nakle kapatılmış olmaması, gerekir."

25. 167 No.lu Genelge'nin "Zorunlu nedenlerle nakil" başlıklı 17. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kurumların elverişsiz ve yetersiz kalması, kapsama gücünün aşılması, kullanılamaz hâle gelmesi, asayiş, güvenlik, doğal afet, yangın ve büyük onarım gibi zorunlu nedenlerle başka kurumlara nakledilmeleri gerekli görülen hükümlü ve tutuklular, yargı çevresi dışında Bakanlıkça belirlenen ve konularına uygun olan diğer kurumlara nakledilebilecektir."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

a. *Vintman/Ukrayna Kararı*

26. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) *Vintman/Ukrayna* (B. No: 28403/05, 23/10/2014) kararına konu olayda 15 yıl hapis cezası olan hükümlü başvuru, daha önce annesiyle birlikte yaşadığı yere 700 km uzaklıktaki bir ceza infaz kurumuna yerleştirilmiştir. Ceza infaz kurumuna 12 ile 16 saat arasında bir tren yolculuğu ile erişilebilmektedir. Başvuru ve annesi ikamet adreslerine daha yakın bir ceza infaz kurumuna nakil için çeşitli tarihlere talepte bulunmuş; taleplerinde özellikle iki şehir arasındaki ulaşımın zorluğuna ve uzunluğuna, bu seyahatin 1938 doğumlu olan annenin yaşı ve ikinci derece özürlü durumunun belgelendiği kötü sağlık durumu sebebiyle yol açtığı zorluklara dikkat çekmiştir. İdare ise ayrı başvuruda mahkûmların cezalarını aynı ceza infaz kurumunda çekmeleri gerektiği yönündeki mevzuat hükümlerine göre talepleri reddetmiştir. Sonraki başvurularda ayrıca daha yakın uygun başka bir ceza infaz kurumu bulunmadığı ve ağır suçları işleyenlerin suçun işlendiği yerden uzak ceza infaz kurumlarında cezalarını çekmesi gerektiği de bildirilmiştir. Başvuru sonrasında annesiyle birlikte yaşadığı yere daha da uzak, bu defa 1.000 km uzaklıktaki bir ceza infaz kurumuna nakledilmiştir. Başvurucunun annesi bu karara itiraz etmiş, ceza infaz kurumu idaresi cezasının yarısını çekerse ve iyi hâlli olursa başvuru yüksek güvenlikli yerine orta güvenlikli bir ceza infaz kurumuna nakledilebileceğini ancak başvuru disiplin cezaları aldığını, böyle bir nakil için uygun olmadığını bildirmiştir.

27. AİHM esas yönünden öncelikle başvuru aile hayatına saygı hakkına bir müdahale olup olmadığını tartışmıştır. Buna göre söz konusu tartışma "*Başvurucunun Sözleşme'nin 8. Maddesi Kapsamındaki Haklarına Bir Müdahale Olup Olmadığı*" başlığı altında yapılmıştır. Bu başlık altındaki değerlendirme şu şekildedir:

"76. Mahkeme ilk olarak, mahkûmların 'kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı' hariç olmak üzere, Sözleşme ile güvence altına alınan tüm temel hak ve özgürlüklerden yararlanmaya devam etmeleri gerektiğini yinelemektedir (bkz. *Hirst v. Birleşik Krallık* (no. 2) [BD], B. No: 74025/01, § 69, ECHR 2005-IX). Bu nedenle, bir mahkûmun, yalnızca hüküm giydikten sonra tutuklu statüsü nedeniyle 8. maddede belirtilen tüm haklarını kaybetmesi söz konusu olamaz (bkz. *Khodorkovskiy ve Lebedev/Rusya*, B. No: 11082/06 ve 13772/05, 25/7/2013, § 836).

77. Aynı zamanda bir kişinin tutulmasının, doğası gereği, özel ve aile hayatında bir kısıtlama getirdiği açıktır (bkz. *Messina/İtalya* (no. 2), B. No: 25498/94, § 61, AİHM 2000-X, ve *Kalashnikov/Rusya* (k.k.), B. No: 47095/99, ECHR 2001-XI).

78. Mahkeme içtihadında ayrıca, Sözleşme'nin mahkûmlara tutulma yerlerini seçme hakkı tanımadığını, mahkûmların ailelerinden ayrı tutulması ve onlardan uzakta olmasının, hapis cezasının kaçınılmaz bir sonucu olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, bir kişinin ailesinden çok uzakta, ziyaretlerin çok zor veya hatta imkânsız hâle geldiği bir cezavinde tutulması, bazı durumlarda aile hayatına müdahale anlamına gelebilir; zira aile üyelerinin mahkûmu ziyaret etme fırsatı, aile hayatının sürdürülmesi için hayati önem taşır (bkz. *Ospina Vargas - İtalya* (k.k.), B. No: 40750/98, 6 /4/2000). Bu nedenle ceza infaz kurumu yetkililerinin mahkûmların yakın aile üyeleriyle iletişimlerini sürdürmelerine yardımcı olması, mahkûmların aile hayatına saygı hakkının önemli bir parçasıdır (bkz. *Messina - İtalya* (no. 2), § 61).

79. *Mahkeme, Khodorkovskiy ve Lebedev/Rusya davasında verdiği yakın tarihli bir kararında, başvurucuların uzak bir cezaevine (ailelerinin yaşadığı şehirden birkaç bin kilometre uzakta bulunan) yerleştirilmesinin, 8. madde ile güvence altına alınan haklarına müdahale teşkil ettiği sonucuna varmıştır (bkz. söz konusu karar, § 838). Mahkeme, özellikle uzun mesafeler, ilgili yerleşim yerlerinin coğrafi konumu ve Rus ulaşım sistemine ilişkin olguları dikkate almıştır. Bu durum, başvurucuların yaşadıkları şehirden yerleşim yerlerine yapılan yolculuğu, özellikle küçük çocukları için uzun ve yorucu bir çaba haline getirmektedir. Sonuç olarak başvurucular, aileleri tarafından daha az ziyaret edilmiştir.*

80. *Mahkeme mevcut davada da başvurucunun, annesini 29/10/2004 tarihinde hapisaneye yaptığı son (veya muhtemelen tek) ziyaretinden bu yana yani neredeyse on yıldır görmediğini belirtmektedir.*

81. *İleri yaşı ve kötü sağlık durumu, aradaki mesafenin uzunluğu ve Ukrayna ulaşım sistemine ilişkin olgular göz önüne alındığında, [anne] Bayan Kapiton, başvurucuyu ziyaret etmek için seyahat etmeye uygun durumda değildir.*

82. *Dolayısıyla mevcut davanın koşullarında, yetkililerin başvurucuyu evine daha yakın bir cezaevine nakletmemesi onun annesiyle herhangi bir kişisel temas kurmasını engellemek anlamına gelmektedir.*

83. *Mahkeme, bunun Sözleşme'nin 8. maddesi uyarınca başvurucunun aile hayatına saygı hakkına müdahale teşkil ettiğini değerlendirmektedir."*

28. AİHM, müdahalenin varlığını tespit ettikten sonra bu müdahalenin ihlal oluşturup oluşturmadığını incelemiş; bu bağlamda kanunilik, meşru amaç, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve ölçülülük testlerini uygulamıştır. Müdahalenin kanuniliği başlığı altında iç hukukta mahkûmların hapis cezalarını kural olarak ev adreslerine yakın bir yerde çekmeleri gerektiği yönündeki Avrupa Cezaevi Kurallarına uyumlu hükümler bulunduğunu vurgulamıştır. AİHM'e göre bu hükümler Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 8. maddesinin gerekliliklerine de uygundur. Ancak AİHM iç hukukta bu kuralın istisnaları olduğunu kabul etmiş, ilk yerleştirilen ceza infaz kurumunda kalması gerektiği yönündeki belirlemelere rağmen başvurucunun daha sonra daha da uzak bir ceza infaz kurumuna nakledildiğine dikkat çekmiştir. AİHM, ilgili mevzuatı yorumlama ve uygulama konusunda kamu makamlarının izlediği şekilci ve kısıtlayıcı yaklaşım sorular doğursa da müdahalenin yeterince açık ve öngörülebilir bir mevzuata dayandığını kabul etmeye hazır olduğunu belirtmiştir.

29. Meşru amaç kriteri yönünden ulusal makamların başvurucunun ev adresine daha yakın bir ceza infaz kurumuna nakil taleplerini reddetmelerinin gerekçeleri şu şekilde özetlenmiştir: hükümlü bir mahkûmun istisnai durumlar nakil işlemini gerektirmedikçe tüm hapis cezasını aynı kurumda çekmesi gerektiği yönünde yasal bir zorunluluk bulunması, müsait bir (yakın) ceza infaz kurumu bulunmaması mahkûmun suçun işlendiği bölgenin dışındaki bir ceza infaz kurumuna yerleştirilmesi zorunluluğu, başvurucunun ceza infaz kurumlarındaki iyi hâlli olmayan davranışları. AİHM, ilk gerekçeyle ilgili bir yasal dayanak bulunmadığı ve hangi amaca hizmet ettiğine dair bir açıklama da yapılmadığını belirtmiştir. Boş yer olmamasıyla ilgili gerekçe yönünden ise ceza infaz kurumunda aşırı kalabalıklık mücadelenin meşru bir amaç olarak kabul edilebileceğini belirtmekle birlikte yaklaşık on yıl boyunca yinelenen talepler olduğunun gözetilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Üçüncü gerekçe yönünden somut bir tehlikenin gösterilemediğini, söz konusu suçların işlendiği yerlerin belirtilmediğini, neden cezanın farklı bir bölgede çekilmesi gerektiğinin bireyselleştirilerek

izah edilemediğini açıklamıştır. Son gerekçe yönünden ise ceza infaz kurumunda disiplinin artırılması ve olumlu davranışların teşvik edilmesinin meşru bir amaç teşkil edebileceği kabul etmiştir.

30. AİHM, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk yönünden ise aşırı kalabalıklık bakımından ceza infaz kurumlarının doluluğu ile ilgili yeterli olarak bilgi verilmemiş, Ukrayna'nın diğer bölgelerinin bu ceza infaz kurumlarına göre başvurunun ev adresine daha yakın olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda başvurunun iddiasına rağmen yetkililerin onu daha yakın bir yere yerleştirmedikleri gibi daha da uzak bir yere naklettiklerini vurgulamıştır. Başvurunun disiplin durumu ile gerekçe bakımından ise ceza infaz kurumu rejiminin hafifletilmesi ile nakil arasında bir ayırım yapılmadığı bu gerekçenin on yıl sonra ileri sürüldüğüne dikkat çekmiştir. AİHM ayrıca kamu makamlarının başvurunun yaşlı ve güçsüz annesinin onu ceza infaz kurumunda ziyaret etmek için fiziksel olarak seyahat edemeyeceği hususunu tartışmadıklarını belirtmiştir. Başvurucu ve annesi bu iddiayı sürekli olarak ileri sürmüştü de yetkililer bu talepleri sürekli reddederken bu hususta hiçbir değerlendirmede bulunmamıştır. Verilen yanıtlardan da anlaşılacağı üzere başvurunun kişisel durumu ve aile bağlarını sürdürme konusundaki menfaati hiçbir zaman değerlendirilmemiş ve söz konusu müdahale için ilgili ve yeterli gerekçe sunulmamıştır. AİHM bu değerlendirmelerin, şikâyet konusu müdahalenin izlenen meşru amaçla orantısız olduğu sonucuna varmak için yeterli olduğunu belirterek Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

b. Rodzevillo/Ukrayna Kararı

31. *Rodzevillo/Ukrayna* (B. No: 38771/05, 14/1/2016) kararına konu olayda başvuru, anne ve babası ile küçük oğlunun ziyaretlerinin kolaylaşması için nakil talebinde bulunmuştur. Başvurucu, annesinin 1940 ve babasının ise 1925 doğumlu olup annesinin hipertansiyon ve başka rahatsızlıkları olduğu için üvey babasının baktığını, babasının da ciddi derecede bir engeli bulunduğunu, dolayısıyla uzun mesafeli seyahatleri yapamayacaklarını belirtmiştir. Ayrıca ceza infaz kurumunun ailesinin evine 1.000 km uzaklıkta olup doğrudan gelen bir tren bulunmadığını, iki trenle 24 saatte gidilebildiğini, özel taksitle gidilmesinin pahalı olduğunu ve sık olmayan otobüs seferleri bulunduğunu belirtmiştir. Başvurunun açtığı davada mahkeme, ancak daha gevşetilmiş bir infaz rejimine geçtiği takdirde veya olağanüstü koşulların bulunması durumunda talebin kabul edilebileceğini, olayda ise böyle bir durumun bulunmadığını belirterek talebi reddetmiştir.

32. AİHM, konu ile ilgili ilkeleri hatırlattıktan, özellikle de bireyin ailesinden çok uzakta olan, aile ziyaretlerini çok zor hatta imkânsız hâle getirecek bir ceza infaz kurumunda tutulmasının bazı durumlarda aile hayatına orantısız bir müdahale teşkil edebileceğini belirttiikten sonra kamu makamlarının cezaların infazıyla ilgili konularda geniş bir takdir yetkisine sahip olması gerektiğini kabul etmiş olsa da bu takdir yetkisinin sınırsız olmadığını, ceza infaz kurumunda dağılım yapılabilecek mahkûmların ez azında bazı ailevi ve sosyal bağlarını sürdürme menfaatlerinin bir şekilde dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır. AİHM somut olayın özel koşullarında müdahale bulunduğunu tespit ettikten sonra müdahalenin ihlal olup olmadığını incelemeye başlamıştır. Bu kapsamda kanunilik ölçütünde sorun görmemiş, ceza infaz kurumunda aşırı kalabalığın önlenmesi ile bireyselleştirilmiş ve tutarlı bir rehabilitasyon programı uygulanması gerekliliğini meşru amaç olarak kabul etmiştir. Ancak ulusal makamların ilgili mevzuatı yorumlarken katı ve şekilci bir yaklaşımla hareket ettiklerini kaydeden AİHM, başvuru ve annesinin seyahat etme imkânı üzerindeki ciddi sağlık ve bütçe kısıtlamaları da dâhil olmak üzere bireysel durumlarıyla ilgili iddialarını

değerlendirmedikleri için müdahalenin demokratik toplumda gerekli olmadığı sonucuna vararak Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

c. *Labaca Larrea ve diğerleri/Fransa Kararı*

33. *Labaca Larrea ve diğerleri/Fransa* ((k.k.) B. No: 56710/13..., 7/2/2017) kararına konu olayda başvuru, önce yargılandıkları Paris'te bir ceza infaz kurumunda tutulmakta iken 476 km uzaklıktaki Lyon'da bir ceza infaz kurumuna nakledilmiştir. Başvurular, bu ceza infaz kurumunun ailelerinin yaşadığı yere sırasıyla 823, 855 ve 935 km uzaklıkta olduğunu belirterek ailelerinin ziyaret edebilmek için uzun mesafeler katetmek zorunda kaldığından yakınmıştır. Talepleri üzerine mahkeme; Paris ceza infaz kurumlarının aşırı kalabalık olduğunu, soruşturmanın gerekleri ve bağlantılı görülen tutuklu ve hükümlülerin bir arada tutulmalarının engellenmesinin amaçlandığını, ceza infaz kurumundaki ETA örgütü üyelerinin sayısının çokluğu sebebiyle hepsinin Paris ceza infaz kurumlarında tutulmasının mümkün olmadığını bildirmiştir. Bunun yanında ceza infaz kurumuna girmeden önce başvuru ile ailelerinin aylarca hatta yıllarca ayrı yaşadıklarını, ayrıca Bask kökenli tutuklu ve hükümlülerin çoğu zaman diğer tutuklulara göre daha fazla ziyaret izninden yararlandıklarını, talep hâlinde hemen yakın aile üyeleriyle telefonla görüştüklerini belirtmiştir. Son olarak yeni bir ceza infaz kurumu olan Lyon Ceza İnfaz Kurumunun ikamet adresine uzak olsa bile eşle görüşme imkânı tanıyan odalarının bulunduğunu ve aile ziyaretleri için daha elverişli olduğunu açıklamıştır.

34. AİHM öncelikle aile hayatına saygı hakkına bir müdahalenin olup olmadığını tartışmıştır. Dava dosyasından başvuru Kuzey ve Orta Fransa'da tutuklanmadan önce yerel mahkemeye göre aylarca hatta yıllarca saklanarak yaşadıklarına özellikle dikkat çekmiştir. Tutuklandıktan sonra ise soruşturma makamlarının bulunduğu Paris'te bir süre tutulduklarını ve buranın da tıpkı Lyon gibi ailelerine aynı uzaklıkta olduğu ancak başvuru buna itiraz etmediklerini belirtmiştir. Başvuru, ailelerinin ziyaretlerinin sayısı veya telefonla görüşme hakları sınırlanmadığı gibi aksine başvuru, yakınlarıyla çok sayıda ziyaret gerçekleştirdiklerini ve telefon görüşmesi yaptıklarını vurgulamıştır. AİHM'e göre bu sebeple Lyon-Corbas Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmeleri başvuru ziyaret haklarını önemli ölçüde engelleyecek nitelikte değildir. Başvuru yakınları, yapılan nakillerin aşılmaz veya çözülmesi çok zor sorunlar yarattığını da göstermemiştir. Üstelik başvuru ilgili usul hükümlerine göre yargılama sırasında aileleriyle de bir araya gelmeyi talep etme hakları da varken bu haktan da yararlanmamıştır. AİHM sonuç olarak başvuru şikâyetlerinin Sözleşme'nin 8. maddesinin birinci paragrafı uyarınca aile hayatına saygı hakkına müdahale oluşturmaya yeterli olmadığı kanaatine varmıştır. AİHM başvuru açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur.

d. *Fraille Iturralde/İspanya Kararı*

35. *Fraille Iturralde/İspanya* (B. No: 66498/17, 7/5/2019) kararına konu olayda ETA örgüt üyesi olmaktan 25 yıl hapis cezası ile cezalandırılan başvuru, ailesinin ikametine 700 km uzaklıktaki Badajoz Ceza İnfaz Kurumunda tutulmaktadır. Başvuru, aradaki mesafenin fazla olduğuna dikkat çekerek karısı ve beş yaşındaki çocuğu ile ilerlemiş yaşlardaki sağlık sorunları bulunan anne ve babasının kendisini ziyaret ederken güçlükler yaşadığını belirtmek suretiyle nakil talebinde bulunmuştur. Mahkeme, mahkûmların ailelerine yakın yerlerdeki ceza infaz kurumlarına yerleştirilmelerinin genel kural olduğunu, bunun dışındaki işlemlerin gerekçelendirilmesi gerektiğini, organize suç veya terörizmle bağlantılı durumlarda ise aynı örgütün üyelerinin aynı ceza infaz kurumunda

yoğunlaşmalarının önlenmesine ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Zira böyle bir yoğunlaşma örgütün üyeleri üzerindeki kontrolünün devam etmesine yol açacak, ıslahı zorlaştıracaktır. Mahkeme ayrıca başvurucunun ceza infaz kurumunda iyi hâlli olmadığını ve disiplin cezaları aldığını belirterek talebi reddedince AİHM'e bireysel başvuru yapılmıştır. AİHM öncelikle bir müdahale olup olmadığını tartışmıştır. İlkelerini yineleyen AİHM, ceza infaz kurumu yetkililerinin mahpusların yakın aileleriyle iletişimlerini sürdürmelerine yardımcı olmasının mahpusların aile hayatına saygı hakkının önemli bir parçası olduğunu vurgulamıştır. AİHM'e göre bir hükümlünün belirli bir ceza infaz kurumuna yerleştirilmesinin başvurucunun özel ve aile hayatı üzerindeki etkileri tutulma kavramının özünde bulunan *normal* zorlukların ve kısıtlamaların ötesine geçerse Sözleşme'nin 8. maddesi anlamında potansiyel olarak bir sorun yaratabilir.

36. AİHM, somut olayda başvurucunun eşi ve beş yaşındaki çocuğunun yaşadığı zorluklar yanında ebeveyninin ilerlemiş yaşı ve sağlık sorunları yüzünden ceza infaz kurumunu ziyaret etmelerinin mümkün olmadığına dikkati çekerek başvurucunun aile hayatına saygı hakkına müdahalede bulunulduğunu kabul etmiştir. AİHM, öncelikle mahkeme kararlarında atf yapılan raporlara göre başvurucunun düzenli olarak yakın aile üyelerince ziyaret edildiğini vurgulamıştır. Son iki yılda başvurucuyu ayda üç kez ailesi ve arkadaşlarının ziyaret ettiğini, ayda bir kez eşi ile özel görüşme yaptığını, ayda bir kez kızı, kardeşleri ve diğer aile üyelerince ziyaret edildiğini belirtmiştir. Ayrıca 100'den fazla mektup aldığını veya gönderdiğini, haftada 10 kez, iki yılda 800 civarı telefon görüşmesi yaptığını, eşi doğum yaptığında özel izinle bebeğini ve eşini görmesine izin verildiğini açıklamıştır. AİHM'e göre başvurucunun, yakın akrabalarının seyahat ederken aşilamaz veya oldukça güç sorunlar yaşadığını ortaya koyamamıştır. Başvurucu, ebeveynini en son ne zaman gördüğünü açıklamadığı gibi ailesi ve arkadaşlarıncı daha az ziyaret edildiğini de gösterememiştir. AİHM bu olgular ışığında gerekçeyi incelediğinde başvurucunun, ailesine yakın tutulmamasına yol açan ceza infaz kurumu politikasının yalnızca sınırlı bir gruba yani terör suçlarından hüküm giymiş olanlara uygulandığını belirtmiştir. Bu politika, ilgili hükümlülerin terör örgütleriyle temaslarını sürdürme riskini en aza indirmeyi, söz konusu hükümlüler ile buldukları suç ortamı arasındaki bağları koparmayı amaçlamaktadır. Mahkeme ayrıca, ulusal mahkemelerin ceza infaz kurumu politikasına, o dönemdeki koşulları gözönünde bulundurarak atıfta bulunduğu, ETA'nın o dönemde dağılmadığını, silahlarını teslim etmediğini veya faaliyetlerini tamamen durdurmadığını gözettiklerine işaret etmiştir. Başvurucunun ceza infaz kurumundaki olumsuz davranışlarına da dikkati çeken AİHM, arkadaşları ve ailesiyle bağlarının önemli ölçüde zarar gördüğüne dair kanıt eksikliğini de gözeterek başvurucunun aile hayatına saygı hakkına getirilen sınırlamaların izlenen amaçlarla orantısız olmadığı sonucuna varmış, başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur.

e. Akbulut/Türkiye Kararı

37. *Akbulut/Türkiye* (B. No: 36647/11, 28/5/2019) başvurusunda başvurucu, farklı tarihlerde farklı ceza infaz kurumlarına nakil talebinde bulunmuş; talepleri doluluk ve disiplin cezaları almış olması sebebiyle reddedilmiştir. Başvurucu, bulunduğu Alanya Ceza İnfaz Kurumu ile yakınlarının ikamet yeri arasındaki mesafe sebebiyle yakınlarının kendisini ziyaret edemediğinden şikâyetçi olmuştur. AİHM bu iddiayla ilgili olarak başvurucunun, yakınlarının ikamet ettiği şehrin adını ve ilgililer tarafından karşılaşılan zorlukları bildirmedeğini açıklamıştır. Başvurucu; muhtemel yolculuğun zorluğu, seyahat ve konaklama masraflarının yüksek olduğu veya maddi sıkıntılarını belirtmemiştir. AİHM, başvurucunun makul iletişim araçlarından yararlandığı, şikâyet ettiği durumun Alanya Ceza İnfaz Kurumu günleriyle sınırlı kaldığı, üstelik yakınlarının ikamet yerlerinin belirtilmediği yalnızca

mesafeye bağılı bu şikâyetin daha ayrıntılı bir inceleme yapılmasına imkân sağlamak için yeterince desteklenmediğini değerlendirmiş; başvuru açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur.

f. Aşar ve Tekin/Türkiye Kararı

38. *Aşar ve Tekin/Türkiye* (B. No: 19302/19..., 17/9/2019) kararına konu olayda Kırıkkale F tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunan başvuru A. Aşar'ın ailesi Diyarbakır'da ikamet etmektedir. Başvurucu; daha önce Çankırı, Ankara ve Kırıkkale Ceza İnfaz Kurumlarında tutulmuştur. Sağlık raporlarına göre başvurunun annesi Parkinson hastası olup seyahat edecek durumda değildir. Başvurucu annesinin Diyarbakır'dan Kırıkkale'ye artık seyahat edemediğini belirterek yakın ceza infaz kurumlarından birine nakil talebinde bulunmuş; ceza infaz kurumlarının dolu olduğu gerekçe gösterilerek talebi reddedilmiştir. Başvurucu, 12 yıldır ailesinden yüzlerce km uzaklıktaki ceza infaz kurumlarında tutulduğu ve ailesinin bu süre zarfında kendisini ziyaret etmek için büyük zorlukların üstesinden gelmek durumunda kaldığını belirtmiş; taleplerinin doluluk gerekçesiyle reddedildiğinden yakınmıştır. Aynı ceza infaz kurumunda bulunan diğer başvuru A. Tekin'in ailesi ise Siirt'te bir köyde ikamet etmektedir. Başvurucu 1992 yılından bu yana, tutuklulukta geçen süreyi de hesap ederek, ailesinden uzak çeşitli ceza infaz kurumlarında tutulduğunu belirterek çocuklarının 2003 yılından bu yana ziyaretine gelme imkânlarının bulunmadığını ileri sürmüştür. AİHM, başvuruların yıllar boyunca ailelerinin ikamet yerlerinden uzakta bulunmalarının, özel hayata ve aile hayatına saygı haklarına bir müdahale teşkil ettiğini kabul etmiştir.

39. AİHM, müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğunu ve ceza infaz kurumunda aşırı kalabalıkla mücadelenin meşru bir amaç teşkil ettiğini kabul etmiştir. AİHM, demokratik toplumda gereklilik yönünden üye devletler için zorlayıcı olmamakla birlikte önemli olduğu değerlendirilen Avrupa Konseyinin 2006 yılı Avrupa Cezaevleri Kuralları çerçevesinde (2 (2006) Rec) tavsiye kararına göre idarenin tutulanların aile yakınları ile temaslarını sürdürmelerine yardımcı olması gerektiğini hatırlatmıştır. Ayrıca ömür boyu hapis cezası çeken tutuklular dâhil olmak üzere, ceza infaz kurumu dağılımı konusunda Avrupa düzeyindeki düzenlemede, ulusal makamların aile bağlarının koparılmasını önlemesi ve mümkün olduğu takdirde tutukluların ikamet yerlerine yakın bulunan ceza infaz kurumlarına dağılımlarına imkân sağlaması gerektiğine dair ilkenin desteklendiği vurgulanmıştır.

40. AİHM, somut olay bakımından coğrafi uzaklığın -özellikle yakınların katetmesi gereken mesafenin uzun olduğu ve bu uzaklığın yıllarca sürdüğü durumlarda- aile ziyaretlerinin ve dolayısıyla aile bağlarının bozulmasına neden olacak bir faktör olduğunu belirtmiştir. Başvuru konusu olayda başvuru Aşar'ın annesinin sağlık durumu ve yaşı nedeniyle, Tekin'in ise çocukları tarafından yapılan ziyaretlerin azlığı yüzünden karşılaştıkları güçlükleri kamu makamlarına sunduklarını kaydetmiştir. Ancak dosyada veya Hükümetin görüşlerinde başvuruların coğrafi mesafeye rağmen, aile üyeleriyle düzenli olarak temasta oldukları veya ilgililer tarafından sürekli olarak ziyaretler yapıldığı konusunda hiçbir bilginin bulunmadığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak AİHM, başvuruların ailelerinden uzakta bulunan ceza infaz kurumlarında geçirdikleri uzun süre dâhil olmak üzere ilgililerin kişisel durumlarına, sırasıyla yaş, sağlık durumuna ve yakınlarının maddi durumuna bağılı zorlukların ilgilileri ziyaret etmek için seyahat etmeyi engelleyebileceği yönündeki hususların değerlendirilmediğini, söz konusu menfaatlerin bireyselleştirilip dengelendiğinin gösterilemediğini belirtmiştir. AİHM sonuç olarak anılan müdahalenin izlenen meşru amaç bakımında orantılı olmadığı, dolayısıyla demokratik bir toplumda gerekli olmadığı kanaatiyle Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

g. İlerde ve Diğerleri/Türkiye Kararı

41. *İlerde ve diğerleri/Türkiye* (B. No: 35614/19..., 5/12/2023) kararına konu olayda başvuru D.T. ilk başta Nevşehir Ceza İnfaz Kurumunda tutulmaktayken idarece önce İzmir'in Menemen ilçesine, sonra da İzmir 2 No.lu Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir. Bu Ceza İnfaz Kurumu, başvuru ailesinin ikamet ettiği Kayseri'ye 1.000 km uzaklıktadır. Başvuru, malul olan yaşlı annesinin bu kadar uzak bir yolculuğu yapamayacağını, nitekim annesinin kendisini 3 yıl 4 ayda yalnızca bir kere ziyaret edebildiğini belirtmiştir. Başvuru ayrıca eşinin de bu kadar uzun ve pahalı bir yolculuğu karşılamayacağını, bu nedenle normalden daha az ziyaret edilebildiğini ifade etmiştir. Başvuru, yetkili makamların, bu dezavantajını azaltmak için daha uzun telefon konuşmaları veya daha uzun ziyaret gibi alternatif herhangi bir tedbir de sunmadıklarını öne sürmüştür.

42. AİHM öncelikle müdahalenin varlığını tartışmıştır. AİHM'e göre somut olayda başvuru; ailesinin nerede ikamet ettiğine, sağlık ve istihdama ilişkin bireysel durumlarına, eşi ve yaşlı annesinin üç farklı bağlantıyı içeren 1.000 km'lik yolculuğu yaparken karşılaştıkları zorluklara ilişkin olarak belirgin detaylar vermiştir. Başvuru annesinin, kendisini yalnızca bir kere ziyaret ettiği ve başvuru 30/11/2016 ve 5/8/2021 tarihleri arasında (yaklaşık 5 yıl içinde) ailesi tarafından her biri en fazla 45 dakika süreyle 67 kez ziyaret edildiği taraflar arasında tartışma konusu değildir. AİHM, bunun Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında gerekçelendirilmesi gereken bir müdahale olduğu sonucuna varmıştır. Müdahalenin kanuni dayanağı hususunda sorun görmeyen AİHM, düzenin korunması ve ceza infaz kurumunda kalabalıklığın önlenmesinin meşru bir amaç teşkil ettiğini kabul etmiştir. Orantılılık hususunda ilk olarak başvuru, Nevşehir E Tipi Ceza İnfaz Kurumundan İzmir'deki diğer ceza infaz kurumlarına nakledilirken söz konusu kararın başvurucuya sunulmadığını kaydetmiştir. AİHM; ailesinin yanı sıra yargılama yerine yakın olan Nevşehir E Tipi Ceza İnfaz Kurumundan ilk olarak İzmir Menemen ve sonrasında İzmir T Tipi 2 No.lu Ceza İnfaz Kurumuna nakledilirken başvurucuya hiçbir gerekçe sunulmadığını tespit etmiştir. Bu sebeple başvuru söz konusu ceza infaz kurumlarına nakli, aile hayatına saygı hakkına keyfi müdahaleye karşı usuli güvencelerin yokluğunda meydana gelmiştir. Başvuru İzmir 2 No.lu T Tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunduğu sürede yaptığı Kocaeli veya Maltepe'deki ceza infaz kurumlarına nakledilmesi taleplerine ilişkin olarak ise kurum idaresinin bu talepleri reddetmesinin kurumun kalabalığına ilişkin, ilgili ve zorlayıcı gerekçelere dayandığını kabul etmiştir. Ancak kamu makamlarının başvuru ailesine nispeten daha yakın başka bir ceza infaz kurumuna nakledilip edilemeyeceğine veya daha uzun ziyaretler ya da daha uzun telefon konuşmaları gibi yapılan ziyaretlerin azlığını telafi edecek alternatif yolların olup olmadığına dair somut bir değerlendirmede bulunulmadığını belirtmiştir. AİHM, sonuç olarak şikâyet konusu müdahalenin izlenen meşru amaçla orantısız olduğunu belirterek Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

h. Kaçır ve diğerleri/Türkiye Kararı

43. *Kaçır ve diğerleri/Türkiye* (B. No: 9587/19..., 10/6/2025) kararına konu olayda başvuru A.Ş. Kocaeli 1 No.lu T Tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutulmaktadır. Ceza İnfaz Kurumu başvuru ailesinin ve ebeveyninin yaşadığı Merzifon ile Tokat'a yaklaşık 600-700 km uzaklıktadır. Başvuru; mesafenin fazla olduğunu, mali zorluklar sebebiyle de daha az ziyaret edildiğini, dört ve sekiz yaşlarında iki çocuğu olduğunu, buna rağmen nakil talebinin reddedildiğini belirtmiştir. Başvuru babası 83 yaşında ve hastalığı yüzünden bakıma muhtaç olup annesi ise 70 yaşındadır. Başvuru daha sonra mesafenin yol açtığı

olumsuz etkileri azaltabilmek için daha uzun telefon görüşmeleri, uzatılmış ziyaret saatleri veya izin verilen ziyaretçi sayısının artırılması talebinde bulunmuş; başvurucunun talepleri reddedilmiştir. AİHM, müdahalenin mevcut olup olmadığını şu şekilde tartışmıştır:

"Başvuranın aile hayatına saygı hakkına bir müdahale olup olmadığına gelince Mahkeme, başvurucunun ailesinin nerede ikâmet ettiği, mali durumları ve ailesi ile ebeveynlerinin kendisini ziyaret etmek için yaklaşık 600 km'lik bir yolculuk yaparken karşılaştıkları zorluklar hakkında ayrıntılı bilgi verdiğini belirtmektedir. Ayrıca, Hükümet tarafından sağlanan cezaevi kayıtlarına göre başvurucunun annesi, babası ve çocuklarından biri 19 Temmuz 2016 ile 31 Ağustos 2018 tarihleri arasında Kocaeli 1 No'lu T Tipi Cezaevi'nde kaldığı süre boyunca, başvurucuyu yalnızca bir kez ziyaret etmiştir. Mahkeme, bu nedenle, mevcut davanın koşullarında başvuranın aile hayatına saygı hakkına bir müdahale olduğu sonucuna varmıştır."

44. AİHM'in müdahalenin haklılığı ile ilgili değerlendirmesi şöyledir:

"49. Bu müdahalenin haklı olup olmadığına gelince başvurucunun ailesinin ikâmet ettiği yere yakın bir yere nakledilmesinin reddedilmesinin kanuni dayanağının bulunduğu ve düzensizliği, özellikle de cezaevlerinin aşırı kalabalıklığını önleme yönünde bir meşru amaç taşıdığı düşünülse bile Mahkeme, tedbirin orantılılığını incelediğinde cezaevi yönetiminin başvurucunun nakil talebini reddetmesinin, başvurucunun mağduriyetlerini hafifletmek için alternatif tedbirlerin alınıp alınamayacağına dair herhangi bir ek değerlendirme yapılmaksızın, yalnızca cezaevlerindeki aşırı kalabalıklığa dayandığını belirtmektedir."

50. İlerde ve Diğerleri başvurusunda Mahkeme, kamu makamlarınca başvurucunun ailesine daha yakın başka bir cezaevine nakledilip nakledilemeyeceği veya daha az ziyaret alması nedeniyle daha uzun ziyaretler veya daha uzun telefon görüşmeleri gibi alternatif bir telafi yönteminin mümkün olup olmadığı konusunda somut bir değerlendirme yapmaması nedeniyle Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Aynı durum mevcut başvuruda da geçerlidir. Başvurucunun, ilk talebinden yaklaşık beş ay sonra, ailesinin ikametgahına daha yakın olmasına rağmen ne ailesinin ne de ebeveynlerinin ikamet etmediği üçüncü bir şehre nakledilmesi, Mahkeme'nin vardığı sonucu değiştirmemektedir."

51. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 8. maddesi ihlal edilmiştir."

2. Uluslararası Belgeler

45. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 9/12/1988 tarihinde kabul edilen 43/173 sayılı Herhangi Bir Şekilde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunmasına İlişkin Prensipler Bütünü kararının "Aile mensupları ve dış dünya ile iletişim kurma hakkı" başlıklı 19. maddesi şöyledir:

"Tutulan veya hapsedilen bir kimseye kanunda veya kanuna dayanan bir düzenlemede belirtilen makul şartlara ve sınırlamalara tabi olarak, özellikle aile üyeleri tarafından ziyaret edilebilme ve onlarla haberleşme gibi, dış dünya ile iletişim kurabilmesi için kendisine yeterli imkan verilir."

46. Aynı kararın "İkametgahına yakın bir yerde tutulma hakkı" başlıklı 20. maddesi şöyledir:

"Tutulan veya hapsedilen kimse talep ettiği zaman eğer mümkünse genellikle ikamet ettiği yere makul uzaklıktaki bir tutukevinde veya hapisshanede tutulur."

47. Cezaevi kurallarına dair tavsiye kararının *"Yerleştirme ve Barındırma"* başlığı altında şu ilkelere yer verilmiştir:

"17.1 Mahpuslar, mümkün olduğunca evlerine veya sosyal rehabilitasyon ortamlarına yakın cezaevlerine yerleştirilmelidirler."

17.2 Cezaevlerine yerleştirmede devam eden adli süreç, emniyet ve güvenlik gerekleri ile tüm mahpuslar için uygun rejimlerin sağlanması gibi hususlar da dikkate alınmalıdır."

17.3 İlk yerleştirme ve sonrasında yapılacak nakiller sırasında, mümkün olduğunca mahpuslara danışılmalıdır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

48. Anayasa Mahkemesinin 18/9/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

49. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruçunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir (*Mehmet Şerif Ay* [2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013).

B. Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruçunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

50. Başvuruçucu; ailesinin ikametgah adresi Isparta'nın Senirkent ilçesi ile bulunduğu ceza infaz kurumu arasındaki mesafenin yaklaşık olarak 700 km ve ulaşımın tek otobüs firması ile mümkün olduğunu, konaklama imkânları olmadığını ve ailesinin ziyarete gelebildiğinde Tarsus Otogarı'nda uyduğunu, bu suretle ailesinin de cezalandırıldığını belirtmiştir. 3 yıl 8 aylık süre içinde maddi ve manevi olarak yıprandığını ifade eden başvuruçucu, şikâyetlerini idari ve yargısal makamlar önünde dile getirmesine rağmen şikâyetlerinin dikkate alınmadığını vurgulamıştır. Neticede talebinin reddedilmesinin demokratik toplum gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olduğunu belirterek özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

51. Bakanlık görüşünde, mevcut başvuruda Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiş; İdareden temin edilen ve başvuruçunun nakil talepleri ile ilgili belgeler bireysel başvuru dosyasına sunulmuştur.

2. Değerlendirme

52. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

53. Anayasa'nın 41. maddesi şöyledir:

"Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.

Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır."

54. Başvurucu; temel olarak ailesinin ikamet ettiği yer ile bulunduğu ceza infaz kurumu arasındaki mesafe nedeniyle ziyaretine gelemediğinden, gelebildiği zamanlarda ise maddi imkânsızlıklar nedeniyle zorlandıklarından, bu hususları dile getirmesine rağmen rağmen idari ve yargısal makamların bu bağlamda bir değerlendirme yapmayarak nakil talebini reddettiğinden yakınmıştır. Bu nedenle başvurunun aile hayatına saygı hakkı yönünden incelenmesi söz konusu olabilir. Ancak öncelikle başvurunun aile hayatına saygı hakkına müdahale olarak kabul edilebilecek koşulların bulunup bulunmadığı açıklanan ölçütler bağlamında test edilmelidir.

a. Genel İlkeler

55. Anayasa'nın 19. maddesi gereği tutuklu ve hükümlülerin özel ve aile hayatına birtakım müdahalelerin yapılması hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Bu bağlamda idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir. Burada mühim olan, ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacı ile hükümlünün özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir denge kurulmasıdır (Mehmet Koray Eryaşa [2. B.], B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 89; Ahmet Çilgin [1. B.], B. No: 2014/18849, 11/1/2017, § 32; Rasul Kocatürk [GK], B. No: 2016/8080, 26/12/2019, § 56). Belirtilmelidir ki ceza infaz kurumlarında kalacak mahkûmların aldıkları cezaların niteliği, miktarı gibi belirli kriterlere göre kişi ve koşu sayısını belirlemede, ceza infaz kurumlarının kapasitesine göre hükümlü ve tutukluların hangi ceza infaz kurumunda bulunacaklarını tespit etmede de idarenin geniş bir takdir yetkisi vardır (Yaşar Karaca [1. B.], B. No: 2018/37854, 12/4/2023, § 65).

56. AİHM içtihatları da gözönüne alındığında ceza infaz kurumları arasındaki nakil konusunda aile hayatına saygı hakkına bir müdahale olup olmadığı belirlenirken ceza infaz kurumunda tutulan başvurucuya yapılabilecek ziyaretlerin çok zor veya imkânsız hâle gelip gelmediği dikkate alınmalıdır. Ancak ziyaret hakkının kullanımının çok zor veya imkânsız hâle geldiğinin anlaşılabilir durumda mahpusun nakil talebinin reddedilmesiyle aile hayatına saygı hakkına müdahalede bulunulduğu kabul edilebilir. Bu bağlamda aile hayatına saygı hakkına müdahalenin olup olmadığı konusunda şu hususlarda değerlendirme yapılmalıdır:

i. Kişilerin ceza infaz kurumuna girmeden önceki aile bağları, aile üyeleriyle birlikte yaşayıp yaşamadığı

ii. Ceza infaz kurumunun kişilerin aile üyeleri veya yakınlarının yaşadığı yere uzaklığı, coğrafi koşullar ve ulaşım imkânları

iii. Ziyaret edeceklerin kişilerle olan yakınlığı, yakınlarının yaş ve sağlık durumlarının seyahat etmeye uygun olup olmadığı

iv. Kişilerin malî durumları, bütçeleri veya içinde buldukları koşulların söz konusu seyahati yapmayı ne ölçüde güçleştirdiği

v. Kişilerin ailelerinden uzak kaldığı süre ve bu süre içinde fiilen gerçekleşen ziyaret sayısı ve sıklığı.

57. Yukarıda belirtilen ölçütler açısından bir inceleme yapılabilmesi için öncelikle başvurulardan yakınlarının ikamet ettiği yeri ve kendisini ziyaret için karşılaştıkları zorlukları açıklaması, diğer bir ifadeyle şikâyeti temellendirmesi beklenmektedir. Bu çerçevede örneğin ailenin ikamet ettiği yerin bildirilmemesi veya muhtemel seyahatlerin zorluğu, seyahat ve konaklama masraflarının yüksekliği ya da maddi sıkıntılar ile ilgili ziyareti zorlaştıracak unsurlar hakkında değerlendirme yapmaya elverişli herhangi bir bilgi verilmemesi hâlinde müdahale iddiasının yeterince temellendirildiği söylenemez. Bu bağlamda başvuru sahiplerinin salt yakınlarının kendisini ziyaret etmekte güçlük yaşadığı yönündeki soyut iddialarının inceleme yapabilmek için yeterli olmadığı belirtilmelidir.

58. Bununla birlikte ailenin yaşadığı yer ile barındırılan ceza infaz kurumu arasındaki mesafenin uzak olduğu durumlarda aile bireylerinin hükümlü ve tutuklu ziyaretlerinin *çok zor veya imkânsız hâle geldiği* somut olayın özel koşullarında tespit edilebilmekteyse aile hayatına saygı hakkına müdahalenin varlığının kabul edilmesi gerekir. Buna göre bir tutuklu veya hükümlünün belirli bir ceza infaz kurumuna yerleştirilmesi, özel ve aile hayatı üzerindeki etkileri tutulma kavramının özünde bulunan *normal zorlukların ve kısıtlamaların* ötesine geçerse aile hayatına saygı hakkı bağlamında potansiyel olarak bir sorun yaratabilir.

59. Öte yandan kamusal makamların cezaların infazıyla ilgili konularda sahip olduğu geniş takdir yetkisinin sınırsız olmadığı akılda tutularak tutuklu ve hükümlülerin ceza infaz kurumlarına yerleştirilirken en azından bazı ailevi ve sosyal bağlarını sürdürme yönündeki menfaatlerinin bir ölçüde dikkate alınması gerekir. Dolayısıyla somut olay bağlamında aile hayatına müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda müdahalenin ihlale sebebiyet vermemesi için idari ve yargısal makamların ilgili mevzuatı yorumlarken katı ve şekilci bir yaklaşımla hareket etmemeleri, başvuru ve ailesi ile yakınlarının seyahat etme imkânı üzerindeki ciddi sağlık ve bütçe kısıtlamaları da dâhil olmak üzere bireysel durumlarıyla ilgili iddialarını, ulaşılmak istenen meşru amaç ile aile hayatına saygı hakkının gereklerini dengeleyecek şekilde ilgili ve yeterli bir gerekçeyle değerlendirmeleri beklenmektedir. Bu kapsamda kamusal makamlar özellikle başvuru sahibinin ailesine daha yakın başka bir ceza infaz kurumuna nakledilip nakledilemeyeceği veya daha az ziyaret alması nedeniyle daha uzun ziyaretler ya da daha uzun telefon görüşmeleri gibi alternatif bir telafi yönteminin mümkün olup olmadığı konusunda somut, bireyselleştirilmiş bir değerlendirme yapmalıdır.

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

60. Başvuru, Ankara Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda iken 12/8/2017 tarihinde Mersin Tarsus 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir. 2018 yılından bu yana 23 kez nakil talebinde bulunan başvuru sahibinin talepleri kapasite doluluğu sebebiyle reddedilmiştir. Başvuru, başvuru formunda ailesinin Isparta'nın Senirkent

ilçesinde ikamet ettiğini, ceza infaz kurumu ile ailesinin yaşadığı yer arasında 700 km bulunduğunu, ulaşımın tek otobüsle yapılabildiğini, konaklama imkânlarının az olduğunu ve ekonomik imkânsızlıklar dâhil olmak üzere ailesinin ziyaretlerde güçlükler yaşadığını belirterek 3 yıl 8 aydır ailesinden uzak kaldığı için aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır. Başvurucu dava dilekçesinde de ailesinin hiçbir gelir kaynağı olmadığını, Ceza İnfaz Kurumu ile ailesinin yaşadığı yer arasındaki mesafenin 750 km'yi bulunduğunu, bu yüzden açık ve kapalı görüşlerinin çoğunu yapamadığını belirtmiştir. Bunun yanında başvurucu, ailesinin Tarsus Otogarında uzun süre bekleyerek ciddi sıkıntılar yaşadığını ve tek otobüs firması olduğunu dile getirmiştir.

61. Öncelikle başvurunun dava dilekçesinde ve bireysel başvuru formunda hangi aile üyesi veya üyeleriyle görüşmekte güçlük çektiğini ifade etmediğini belirtmek gerekir. Hatta 4/8/2020 tarihli talep dilekçesinde dahi bu yönde bir açıklama bulunmamaktadır. Başvurucunun ailesinin yaşadığı Isparta'nın Senirkent ilçesi ile Tarsus'ta bulunan ceza infaz kurumu arasındaki mesafe yaklaşık 550 km olup otobüs güzergâhına göre ise 700 km civarıdır. Başvurucu, söz konusu mesafenin ailesinin kendisini ziyarete gelme sürecinde ne tür zorluklara neden olduğu konusunda genel beyanlarda bulunmuş ancak yaşanan somut etkiye ve alternatif olabilecek ulaşım araçlarına ilişkin iddia ve açıklamaya yer vermemiştir. Öte yandan başvurucu, aile üyelerinin sağlık ve yaş durumları hakkında da herhangi bir bilgi vermemiştir. Bunun yanında başvurucu ailesinin ekonomik zorluklar yaşadığından söz etse de somut olarak mali durumlarına yönelik detay bilgilerin başvuru tarafından sunulmadığı görülmektedir. Son olarak başvurucu, ailesinin kendisini ziyaretinin güçleştiğinden yakınmışsa da ziyaretlerin fiilen gerçekleştiğini ifade etmiş; Ceza İnfaz Kurumunun 4/9/2024 tarihli yazısından da başvurunun 12/8/2017 ile 29/3/2021 tarihleri arasında ailesiyle toplam 56 kez görüştüğü görülmüştür. Bu olgular karşısında ailesinden uzakta bir ceza infaz kurumuna yerleştirilen başvurunun ailesinin onu ziyaret edebilmesinin *çok zor veya imkânsız* hâle geldiği söylenemez.

62. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Anayasa Mahkemesince kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (*Hikmet Balabanoğlu* [2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

63. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkı yönünden inceleme yapılmasını gerekli kılan bir müdahale olmadığından başvurunun *açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle* kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyete neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvuruçunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 18/9/2025 tarihinde karar verildi.

Başvuru Numarası : 2022/52566

Karar Tarihi : 18/9/2025

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuran Ankara Sincan Ceza ve Tutukevinde hükümlü iken Tarsus Cezaevine nakledilmiştir. Ailesinin Isparta Senirkent'te yaşıyor olması nedeniyle görüşmeye gelmelerinde büyük zorluk yaşadıklarını, mesafenin aşırı uzak olması, görüş için çoğu kez bir gün konaklamanın gerekmesinin gerek fiziki açıdan gerekse ekonomik zorlukları nedeniyle ailesini aşırı zorladığını, bu nedenle de daha az ziyarete geldiklerini belirterek idareden 23 kez ailesinin bulunduğu yere yakın bir cezaevine nakledilmesi için talepte bulunmuştur. Fakat talebi her defasında cezaevlerinin kapasitenin üzerinde faaliyet gösterdikleri ve uygun yer bulunmadığı gerekçesiyle kabul edilmemiştir.

2. Mahkememiz çoğunluğu tarafından, başvuranın ne şekilde zorlukla karşılaşıldığına ilişkin bir açıklama yapmadığı ve 700 km otobüs yoluyla ulaşılabilen mesafeye ulaşımın imkansız veya çok zor olmadığı belirtilerek başvuranın aile hayatına saygı hakkına bir müdahale bulunmadığı gerekçesiyle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu yaklaşıma göre, hakka müdahalenin varlığı için başvuranın ailesinin karşılaştığı zorlukların ziyaret imkanını neredeyse imkansız kılacak derecede olması gerekir.

3. Aile hayatına saygı hakkı devlete bazı pozitif yükümlülükler getirmektedir. Bu kapsamda hükümlülerin gerek ıslah amacının bir gereği gerekse aile hayatına saygı hakkı uyarınca ailesiyle görüşme yapması için makul tedbirleri alması devletin yükümlülükleri içerisinde. Nitekim infaz mevzuatında bu hak tanınmıştır. Elbette bir suç nedeniyle hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum edilmek doğal olarak birtakım zorluklara neden olabilecektir. Bu anlamda her tutuklunun mutlaka ailesinin bulunduğu yerde tutulmasının zorunlu olduğu söylenemez. Aile hayatına saygı hakkından kaynaklanan bu ideale ancak imkanlar ölçüsünde yaklaşılabilir. Yine fiziki şartların gerektirmesi dolayısıyla hükümlü ve tutukluların ailelerinin yaşadıkları yerlerden daha uzak yerlerde tutulmalarının da belli bir oranda zorluğa neden olması aile hayatına saygı hakkına müdahale anlamına gelmeyebilir.

4. Belirtilen tespitlere karşın incelenen başvuruda 750 km. mesafede ve karayolu toplu ulaşım aracılığıyla yaklaşık 8-9 saat sürecek bir yolculuk sonunda görüş saatine yetişmenin gerektiği bir durumda aile fertlerinin yaşları, sağlık durumları, ekonomik imkanları gibi çeşitli etkenlere bağlı olarak olağandan çok daha fazla ve ciddi boyutta güçlüklerle karşılaşabilecekleri gözetildiğinde ortada aile hayatına saygı hakkına yönelik bir müdahalenin bulunmadığının kabul edilmesi anayasal hakkın mahiyetiyle bağdaşmaz. Nitekim başvuran ulaşım için tek otobüs firmasının bulunduğunu, ailesinin nadiren gelebildiklerinde otogarda geceleme zorunda kaldıklarını, fiziki ve ekonomik olarak ciddi zorluklar yaşadıklarını ifade etmektedir. Bu nedenle aile hayatına saygı hakkına müdahalenin bulunduğu kabul edilerek başvurunun esastan incelenmesi gerektiği görüşümdedir.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, mahpusun ailesinin ikametgâhına yakın bir ceza infaz kurumuna nakil talebinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Mahkememiz çoğunluğu, başvurunun aile hayatına saygı hakkına yönelik bir müdahale olmadığı sonucuna ulaşarak başvuruyu kabul edilemez bulmuştur. Ancak aşağıda açıklanan gerekçeler doğrultusunda bu sonuca iştirak edilmemiştir.

3. Başvurucu, 21/7/2017 tarihinde Zonguldak ili Çaycuma ilçesinde gözaltına alınmış, Ankara 4. Sulh Ceza Hâkimliğinin 25/7/2017 tarihli kararıyla tutuklanarak Sincan T Tipi Ceza İnfaz Kurumuna gönderilmiştir. 12/8/2017 tarihinde Mersin Tarsus 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiş ve 28/3/2021 tarihindeki tahliyesine kadar burada kalmıştır.

4. Ankara 27. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan yargılama sonucunda başvuru, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezasına mahkûm edilmiş, bu karar 25/2/2020 tarihinde Yargıtay 16. Ceza Dairesince onanarak kesinleşmiştir.

5. Başvurucu cezaevinde bulunduğu süreçte, ailesinin Isparta'da ikamet ettiğini ve ziyaret imkânlarının olmadığını belirterek toplam yirmi iki kez nakil talebinde bulunmuştur. Son dilekçesinde Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi öğrencisi olduğunu, ailesinin Isparta'da yaşadığını, aradaki mesafenin yaklaşık 750 km olduğunu ve bu durumun ailesiyle görüşmesini fiilen imkânsız kıldığını belirtmiştir. Tüm talepleri, talep edilen kurumların kapasitelerinin dolu olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

6. Başvurucu bu işlemlerin iptali için dava açmıştır. Ancak Ankara 16. İdare Mahkemesi 30/11/2021 tarihinde davayı reddetmiş, kararda talep edilen ceza infaz kurumlarının doluluk oranlarına yer vermiştir. Bölge İdare Mahkemesi de aynı yönde karar vermiştir.

7. Mahkeme çoğunluğu, başvurunun aile hayatına saygı hakkına müdahale bulunmadığını ileri sürmüştür. Bu değerlendirme isabetli değildir. Aile hayatına saygı hakkı yalnızca mahpusun bireysel olarak sahip olduğu bir hak değil, aynı zamanda ailesinin de doğrudan yararlandığı ortak bir haktr. Hükümlünün ailesinden uzaklaştırılması, sadece içerideki kişi değil, dışarıdaki yakınları açısından da doğrudan hak kaybı doğurmaktadır.

8. Mahpusların, ailelerinin bulunduğu yere yakın ceza infaz kurumlarında barındırılmayı istemeleri hayatın olağan akışına uygundur. Ceza infaz kurumunda bulunmak aileden koparılmayı kaçınılmaz kılabilir; ancak bu durum, aile hayatına yapılan müdahalenin yok sayılmasını haklılaştırılmaz. Aksine, bu müdahaleyi kabul ederek, idareye tanınan takdir yetkisinin sınırlarının belirlenmesi ve bunun yargısal denetime elverişli olacak şekilde incelenmesi gerekir. Müdahalenin varlığını görmezden gelmek, aile hayatının anayasal korumasını işlevsiz hale getirir.

9. Somut olayda başvurusunun Tarsus'a nakledilmesi, ailesiyle arasında yaklaşık 750 km mesafe oluşturmuş, ailesinin ekonomik ve sağlık sorunları nedeniyle ziyaret imkânı ortadan kalkmıştır. Başvurucu bu hususları açıkça dile getirmiştir. Buna rağmen derece mahkemeleri yalnızca doluluk oranlarına dayanarak karar vermiş, aile hayatına etkileri bakımından hiçbir değerlendirme yapmamıştır. Oysa aile bireylerinin seyahat engelleri, ekonomik koşulları ve sağlık durumları, müdahalenin ölçülülük denetiminde temel ölçütlerdir.

10. Anayasa'nın 20. maddesiyle güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkı, devletin yalnızca müdahaleden kaçınmasını değil, aynı zamanda mahpusun ailesiyle iletişimini kolaylaştıracak tedbirler almasını da gerekli kılar. Başvurusunun ailesiyle görüşme imkânını fiilen ortadan kaldıran veya aşırı derecede zorlaştıran bir nakil işleminin müdahale oluşturmadığını söylemek, bu anayasal yükümlülüğü görmezden gelmektir.

11. Sonuç olarak, çoğunluğun "müdahale yoktur" yaklaşımı, aile hayatına saygı hakkının özünü daraltan ve anayasal korumayı işlevsiz hale getiren bir yorumdur. Başvurusunun ailesinden uzak bir kuruma nakledilmesi, açıkça aile hayatına müdahaledir. Bu müdahalenin kanuniliği ve meşru amacı bulunabilir; ancak ölçülülük ilkesi bakımından başvurusunun bireysel yararı ile kamusal yarar arasında adil bir dengenin kurulmadığı açıktır. Bu nedenle başvurusunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna varılması gerekirdi.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurusunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilir olduğu ve sözkonusu hakkının ihlal edildiği kanaati ile aksi görüşteki mahkememiz kararına iştirak edilmemiştir

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Kenan YAŞAR

Başvuru Numarası : 2022/52566

Karar Tarihi : 18/9/2025

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahpusun ailesinin ikametgâhına yakın bir ceza infaz kurumuna nakil talebinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvuruda Mahkememiz çoğunluğunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkı yönünden inceleme yapılmasını gerekli kılan bir müdahale olmadığından başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği şeklindeki görüşüne katılmamaktayım.

2. Mersin Tarsus 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan başvuru Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu süreçte toplam yirmi iki kez ailesinin ikamet ettiği Isparta ilinde bulunan veya civardaki ceza infaz kurumlarından birine nakledilmeyi talep etmiştir. Nakil dilekçelerinde ailesinin Isparta'da ikamet ettiğini, gelir kaynağının bulunmadığını, bulunduğu ceza infaz kurumunun uzaklığı nedeniyle ailesinin ziyarete gelemediğini, bu nedenle ailesiyle görüşemediğini ifade etmiştir. Bu istekler ise talep edilen ceza infaz kurumlarının kapasitelerinin dolu olması nedeniyle Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünce reddedilmiştir.

3. Başvurucu nakil talebine ilişkin en son red işleminin iptali talebiyle dava açmıştır. Ankara 16. İdare Mahkemesi davanın reddine karar verirken gerekçesinde başvurusunun nakledilmeyi talep ettiği ceza infaz kurumlarına ilişkin İdare tarafından bildirilmiş olan doluluk oranlarına yer vermiştir. Buna göre başvurusunun naklini talep ettiği Isparta E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun kapasitesinin 750, mevcudunun 993, doluluk oranının %132; Yalvaç T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun kapasitesinin 400, mevcudunun 297, doluluk oranının %74; Burdur E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun kapasitesinin 734, mevcudunun 828, doluluk oranının %113 olduğu belirtilmiştir. Ayrıca başvurusunun yüksek güvenlikli veya bir bölümü yüksek güvenlikli olan kurumlarda barındırılması gerektiği, talep ettiği kurumların bir kısmının yüksek güvenlikli olduğu ancak barındırılabilceği oda sayısının çok kısıtlı ve odaların kapasitelerinin dolu olduğu ifade edilmiştir. Red işlemi istinaf tarafından da onanmıştır.

4. Yapılan bireysel başvuruda başvuru, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürerken ailesinin ikametgâhı olan Isparta'nın Senirkent ilçesi ile bulunduğu ceza infaz kurumu arasındaki mesafenin yaklaşık olarak 700 km ve ulaşımın tek otobüs firması ile mümkün olduğunu, konaklama imkânlarının bulunmadığını ve ailesinin ziyarete gelebildiğinde Tarsus Otagarı'nda uyuduklarını bu suretle ailesinin de cezalandırıldığını, 3 yıl 8 aylık süre boyunca maddi ve manevi olarak yıprandığını dile getiren başvuru şikâyetlerini idari ve yargısal makamlar önünde dile getirmesine rağmen dikkate alınmadığını belirtmiştir.

5. Mahkememiz çoğunluğu ise Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkı yönünden inceleme yapılmasını gerekli kılan bir müdahale olmadığından başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği kanaatine ulaşmıştır (bkz. § 63).

6. Bu bağlamda ilk olarak çoğunluğun bu gerekçe ile kabul edilemezlik sonucuna ulaşmasının bireysel başvuru inceleme yöntemi yönü ile sorunlu olduğunu ifade etmek gerekir. Zira Mahkememiz çoğunluğunun yaklaşımı Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yöntemi açısından yeni bir durum ortaya çıkarmakta olup bu yöntemin sürdürülmesi olumsuz yansımaları olabilecek bazı sakıncaları bünyesinde barındırmaktadır.

7. Mahkememiz çoğunluğuna göre aile hayatına saygı hakkından inceleme yapılabilmesi için öncelikle başvuru sahiplerinin, yakınlarının ikamet ettiği yeri ve kendisini ziyaret için karşılaştıkları zorlukları açıklaması, diğer bir ifadeyle şikayetin temellendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle de başvuru sahiplerinin salt yakınlarının kendisini ziyaret etmekte güçlük yaşadığı yönündeki soyut iddiaları inceleme yapabilmek için elverişli değildir (bkz.: § 57). Bu tespitten hareketle somut bireysel başvuruda da Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkı yönünden inceleme yapılmasını gerekli kılan bir müdahale olmadığından (bkz.: § 63) başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

8. Özellikle ifade etmek gerekmektedir ki çoğunluk kararında olduğu gibi açıkça dayanaktan yoksunluk sonucuna ulaşırken bu başvuruya konu olayda başvuru sahibinin aile hayatına saygı hakkına bir müdahale bulunmadığı şeklindeki gerekçe, kabulü sorunlu bir tespit niteliğindedir. Zira bu durumda böyle bir tespitten esasında bu başvurudaki ihlal iddialarının aile hayatına saygı hakkı kapsamında görülemeyeceği ya da bu hak kapsamındaki iddialar incelenirken oldukça katı bir ihlal iddiası gerekçelendirme düzeyi aranacağı gibi iki sonuç çıkmaktadır.

9. Ancak her iki sonuç da bireysel başvuru inceleme yöntemine ve dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru aracılığıyla insan haklarını koruma işlevine ciddi biçimde olumsuz etki yapacak nitelik taşımaktadır.

10. Bu iki husus biraz daha detaylı biçimde açıklandığında sorun daha net biçimde fark edilebilecektir.

11. İlk olarak, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruları incelemeye başladığı tarihten bu yana açıkça dayanaktan yoksunluk gerekçesiyle 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince verilen kabul edilemezlik kararlarında bile başvurular bir hak ile ilişkilendirilerek ele alınmakta olup bu süreçte bireysel başvuruya konu ihlal iddiaları bir hakka yönelik müdahale olarak görülmekte ve sonrasında diğer kabul edilemezlik kriterlerinde bir sorun bulunmuyorsa o hak bağlamında başvurunun esasları değerlendirilmektedir. Yapılan inceleme sonucunda, müdahalenin anayasal bir sorun teşkil etmediği anlaşılan başvurular hakkında açıkça dayanaktan yoksunluk gerekçesiyle kabul edilemezlik kararı verilmektedir.

12. Yine ilk husus ile ilgili belirtmek gerekir ki çoğunluk kararında olduğu gibi eğer "*Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkı yönünden inceleme yapılmasını gerekli kılan bir müdahale olmadığı*" gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşıyorsa bu durumda esasında bu ihlal iddiasının açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle değil de konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez bulunması gerektiği aklı gelmektedir. Zira çoğunluk bu hak yönünden bir müdahale olmadığı sonucuna ulaşıyorsa bu durumda bahse konu iddiaların artık Anayasa Mahkemesince incelenmesi mümkün gözükmemektedir. Oysa somut bireysel başvuruda ihlal iddialarının esasında başvuru sahibinin aile hayatı kapsamında görülmesi gerektiği aşikardır.

13. Dolayısıyla aile hayatına saygı hakkına müdahalenin olup olmadığı konusunda başvurucunun başvuru formunda somut olarak değerlendirme yapmasını beklediği hususlara bakıldığında çoğunluk kararındaki yaklaşım (bkz.: § 56) Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru incelemelerinde ciddi zorluklara neden olabilecektir.

14. İkinci olarak bu yaklaşım Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru aracılığıyla insan haklarını koruma işlevine ciddi biçimde olumsuz etki yapacak niteliktedir. Bu hususu da birinci vurgulanan hususla birlikte ele almak gerekirse, çoğunluk kararındaki yaklaşımın kabulü halinde bireysel başvuru yolu ile Anayasa Mahkemesinin önüne ancak başvuru formunda çok net biçimde ve her yönü ortaya konulmuş olan oldukça açık, ağır, belirgin ihlal iddiaları gelebilecektir. Dolayısıyla bu yaklaşım Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruyu önemli ölçüde zorlaştırmaktadır.

15. Zira çoğunluk yaklaşımında ancak bu nitelikteki ihlal iddialarının varlığı halinde başvurucuların haklarına bir müdahalede bulunulduğu kabul edilmektedir. Dolayısıyla da bu nitelikte bir bireysel başvuruda ancak bu kabulden sonra ihlal iddiaları Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmeye başlayabilecektir. Bu durum bireysel başvuru incelemelerinde başvurunun esasını inceleme aşaması bağlamında adeta yeni bir kabul edilebilirlik kriteri şeklinde bir sonuç doğurabilecektir.

16. Öte yandan Mahkememiz çoğunluğu bu görüşü kabul ederken “*AİHM içtihatları da gözönüne alındığında ceza infaz kurumları arasında nakil konusunda aile hayatına saygı hakkına bir müdahale olup olmadığı belirlenirken ceza infaz kurumunda tutulan başvurucuya yapılabilecek ziyaretlerin çok zor veya imkânsız hâle gelip gelmediği dikkate alınmalıdır. Ancak ziyaret hakkının kullanımının çok zor veya imkânsız hâle geldiğinin anlaşılabilirdiği durumda mahpusun nakil talebinin reddedilmesiyle aile hayatına saygı hakkına müdahalede bulunulduğu kabul edilebilir.*” (bkz.: § 56) şeklindeki gerekçeyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadına dayalı bir inceleme yapacağını belirtmiştir.

17. Başvurucular açısından konuya ilişkin Anayasa Mahkemesinin bugüne kadar benimsediği inceleme yöntemi daha güvenceli olmasına rağmen Mahkememiz çoğunluğunun daha kısıtlayıcı nitelikte olduğu aşikar olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihadına dayanma arayışı sergilemesi aynı zamanda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin minimum insan hakları standardını öngördüğünü, taraf devletlerin Sözleşmedekinden daha yüksek bir insan hakları standardı öngörebileceklerini vurgulayan Sözleşme'nin 53. maddesinin şu hükmü ile de açıkça çelişmektedir: “*Bu Sözleşme hükümlerinden hiçbirisi, herhangi bir Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın yasalarına ve onun taraf olduğu başka bir Sözleşme uyarınca tanınmış olabilecek insan hakları ve temel özgürlükleri sınırlayacak veya onları ihlal edecek biçimde yorumlanamaz.*”

18. Bu biçimdeki kısıtlayıcı yaklaşımı, temel hak ve özgürlüklere yönelik Anayasa'ya aykırı müdahalelere karşı önemli bir güvence olarak siyasi sistem içerisinde yer alan Anayasa Mahkemesinin somut bir bireysel başvurudaki ihlal iddialarını incelerken ortaya koyması ise ayrıca düşündürücüdür. Bu yaklaşım Anayasa Mahkemesinin temel hak ve özgürlüklerin güvencesi olması işlevi ile temelden çelişmektedir.

19. Yukarıda açıkladığım gerekçeyle Mahkememiz çoğunluğunun başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu şeklindeki ulaştığı sonuca katılmamaktayım.

20. Dolayısıyla eldeki dosyada başvuru kabul edilebilir bulunduktan sonra başvurunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediğinin incelenmesi aşamasına geçmek gerekmektedir.

21. Kanaatimizce burada başvurunun ailesinin ikamet ettiği yer ile bulunduğu ceza infaz kurumunun farklı illerde olması, aradaki mesafenin uzun olması ve ziyaret amaçlı ulaşımında aile bireylerinin ulaşımında yaşadığı zorluklar aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmelidir. Zira bahse konu hususlar bu hakka müdahalede bulunmaktadır. ,

22. Bahse konu müdahalenin kanuniliği ve meşru amacı noktasında bir sorun bulunmakta olup burada aile hayatına saygı hakkına yönelik sınırlamanın demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir.

23. Başvurunun aile hayatına saygı hakkı bağlamında ileri sürdüğü bu nitelikteki iddialar değerlendirilirken mahpusların genel olarak ailelerinin ikametgâhına yakın olan ceza infaz kurumlarında barındırılmayı istemelerinin hayatın olağan akışına uygun olmakla birlikte bu taleplerinin her durumda olumlu şekilde karşılanabilmesinin mümkün olmadığı belirtilmelidir.

24. Bu bağlamda idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel hayatına ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmeli ve burada önemli olanın ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacı ile hükümlünün özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir dengenin kurulması olduğu değerlendirmede dikkate alınmalıdır (Mehmet Koray Eryaşa [2. B.], B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 89).

25. Eldeki başvuruda derece mahkemelerinin başvurunun nakil talep ettiği cezaevlerinden biri hariç diğerlerinin doluluk oranlarının kapasitenin çok üzerinde olması başvurunun talebinin reddi noktasında önemli bir gerektir. Bununla birlikte başvurunun aynı talebini toplamda yirmiden fazla kez İdareye iletmıştır. Yine başvuru 12/8/2017 - 29/3/2021 tarihleri arasında ailesiyle toplam 56 kez görüşmüş ise de başvurunun somut olay bağlamındaki temel iddiası görüşlerin gerçekleştirilemediğine değil, ailesinin görüş için geldiklerinde yaşadıkları zorluklara ilişkindir. Ancak bu iddialara ilişkin idari ve yargısal makamlar tarafından herhangi bir değerlendirmenin yapılmadığı görülmektedir.

26. Bunun yanında davanın reddine karar verilirken Ankara 16. İdare Mahkemesi karar gerekçesinde, başvurunun nakledilmeyi talep ettiği ceza infaz kurumlarına ilişkin İdare tarafından bildirilmiş olan doluluk oranlarına yer verilmiş olmasına rağmen nakil talep edilen ceza infaz kurumlarından biri olan Yalvaç T Tipi Ceza İnfaz Kurumunun doluluk oranının %74 olduğu belirtilmiş ise de bu ceza infaz kurumunun niteliği ortaya konulmamış ve başvurunun aile hayatına saygı hakkı bağlamındaki yakınmaları kapsamında buraya naklinin neden mümkün olmadığına yönelik ilgili ve yeterli bir gerekçeye de yer verilmemiştir. Bu nedenle başvurunun aile hayatına yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı sonucuna ulaşmak gerekir.

27. Sonuç olarak ailesinin ikametgâhına yakın bir ceza infaz kurumuna nakil talebinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvuruda başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği kanaatinde olduğum için Mahkememiz çoğunluğunun kararına katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY

1. Mahkememizin sayın çoğunluğunca, başvuruçunun; aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir. Aşağıda belirteceğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

2. Olay ve olgular mahkememizin gerekçeli kararında özetlenmiştir.

3. Başvuruçucu yargılanmış olduğu mahkemeden 6 yıl 3 ay hapis cezası almıştır. Bu hüküm Yargıtay tarafından kesinleşmiştir. Bu nedenle cezaevinde bulunmaktadır. Başvuruçucu bulunduğu cezaevinden 22 kez talepte bulunarak ailesinin bulunduğu Isparta iline nakil talebinde bulunmuştur. Nakil gerekçesini bulunduğu cezaevine uzaklığı nedeniyle ailesi ile görüşemediğini ailesinin ziyaret sırasında konaklama sorunları yaşadığını ailenin gelir durumunun zayıf olduğunu ailesi gelemeyeceği için kapalı ve açık görüşmelerin çoğunu yapamadığını belirtmiştir. Ayrıca Isparta Uygulama Bilimler Üniversitesinde de öğrenci olduğunu nakil halinde üniversiteye devam etme imkanının da elde edebileceğini belirtmiştir.

4. Başvuruçunun nakil talebi idarece ret edilmiştir. Ret işlemi idari yargıya taşınmıştır. İdari yargı organları da başvuruçunun taleplerini haklı görmemiştir. İdari yargı sürecinin kesinleşmesi üzerine başvuruçucu mahkememize müracaat etmiştir.

5. İlgili hukuk ve uluslararası hukuk mahkememizin gerekçeli kararında özetlenmiştir. Bu nedenle tekrar edilmemiştir.

6. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrası şöyledir: "Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

7. Anayasa'nın 41. maddesi şöyledir: "Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar. Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır."

8. "Başvuruçucu; temel olarak ailesinin ikametgâh ettiği yer ile bulunduğu ceza infaz kurumu arasındaki mesafe nedeniyle ziyaretine gelemeyeceğinden, gelebildikleri zamanlarda ise maddi imkânsızlıklar nedeniyle zorlandıklarından, bu hususların dile getirilmiş olmasına rağmen idari ve yargısal makamların bu bağlamda bir değerlendirme yapmayarak nakil talebini reddettiğinden yakınmaktadır. Bu nedenle başvuru aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmelidir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan, aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna aşağıda belirteceğimiz gerekçelerle karar verilmesi gerekmektedir.

10. Anayasa Mahkemesi inceleme yöntemi bağlamında önce kuralın kanunilik ve meşru amaç yönlerinden incelemesi gerekmektedir. Somut olay bu bağlamda incelendiğinde müdahalenin 5275 sayılı kanunun 53 ve 54. Maddelerine dayanılarak gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Müdahalenin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

11. Mahpusların güvenlik açısından sorun oluşturmayan yeterli imkânlarla sahip ceza infaz kurumlarına nakledilmeleri kamu düzeninin sağlanması amacıyla dayanmaktadır. Aile hayatına saygı hakkına müdahale teşkil eden nakil talebinin reddedilmesine ilişkin işlemin de millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, kamu hizmetinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için hakkın doğasından kaynaklanan bir sınırlandırma nedeni olarak kabul edilebileceği değerlendirilmektedir. Somut başvuruda da kamu gücünü kullanan idarenin millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması ile kamu hizmetinin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacını taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle müdahalenin meşru amacı bulunmaktadır.

12. Müdahalenin demokratik toplum düzeni gereklerine uygunluk ve ölçülülük bağlamında da değerlendirilmesi gerekmektedir. Anayasa Mahkememizin bu konudaki genel ilkeleri belirteceğim şekildedir.

13. Anayasa Mahkemesi kararlarına göre demokratik toplum düzeninin gerekleri kavramı öncelikle ilgili hak yönünden getirilen sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir niteliğinde olmasını, başvurulabilecek en son çare ya da alınabilecek en son önlem olarak kendisini göstermesini gerektirmektedir. Demokratik toplum düzeninin gereklerinden olma, bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacıyla yönelik olmasını ifade etmektedir (AYM, E.2016/179, K.2017/176, 28/12/2017; Ata Türkeri, B. No: 2013/6057, 16/12/2015, § 44; Haluk Öktem [GK], B. No: 2014/13433, 13/10/2016, § 49; Erhun Öksüz [GK], B. No: 2014/12777, 13/10/2016 § 53; Salim Onur Şakar, B. No: 2015/2711, 21/9/2017, § 35; C.A. (3), [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 114).

14. Anayasa'nın 13. maddesinde demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük kriterleri iki ayrı ölçüt olarak düzenlenmiş olmakla birlikte bu iki ölçüt arasında ayrılmaz bir ilişki vardır. Ölçülülük ilkesinin amacı temel hak ve özgürlüklerin gereğinden fazla sınırlandırılmasının önlenmesidir. Anayasa Mahkemesi kararları uyarınca ölçülülük ilkesi, sınırlama için kullanılan aracın sınırlama amacını gerçekleştirilmeye uygun olmasını ifade eden elverişlilik, sınırlayıcı önlemin sınırlama amacına ulaşmak bakımından zorunlu olmasına işaret eden gereklilik ve araçla amacın orantısız bir ölçü içinde bulunmaması ile sınırlamanın ölçüsüz bir yükümlülük getirmemesi anlamına gelen orantılılık unsurlarını içermektedir (Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 106; Tevfik Türkmen [GK], B. No: 2013/9704, 3/3/2016, § 70; Bülent Kaya [GK], B. No: 2013/2941, 11/5/2016, § 82; Ferhat Üstündağ, B. No: 2014/15428, 17/7/2018, §§ 45, 48; C.A. (3), § 115).

15. Belirtilen ölçütlere riayetle bir müdahalede bulunulup bulunulmadığının tespiti için müdahale teşkil eden önlemin temelini oluşturan meşru amaç karşısında, bireye düşen fedakârlığın ağırlığının gözönünde bulundurulması ve gözetilen genel yararın gerekleri ile bireyin temel hakkının korunması arasında adil bir dengenin kurulup kurulmadığının belirlenmesi zorunludur. Anayasa'nın 13. maddesi vasıtasıyla Anayasa'da yer alan tüm temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması hususunda geçerli olan bu denge, özel hayata saygı hakkının sınırlandırılmasında da gözönünde bulundurulmalıdır (Bülent Polat, § 107).

16. Kamusal makamların bir hakka müdahale sürecinde iki ayrı aşamada takdir yetkisi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, müdahale ölçütünün seçimidir. İkincisi ise ilgili müdahale ölçütü çerçevesinde izlenen meşru amacı gerçekleştirmek üzere yapılan sınırlamanın gerekliliğidir. Ancak kamusal makamlara tanınan bu takdir yetkisi sınırsız olmayıp ihlal iddiasına konu önemin anayasal temel hak ve özgürlüklerle bağdaşır olması yani müdahaleyi meşrulaştırmak üzere kullanılan argümanların elverişli, zorunlu ve orantılı olması gerekir (Bülent Polat, § 108).

17. Anayasa'nın 19. maddesi gereği tutuklu ve hükümlülerin özel hayata ve aile hayatına birtakım müdahalelerin yapılması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Bu bağlamda idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel hayata ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir. Burada mühim olan ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacı ile hükümlünün özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir dengenin sağlanmış olmasıdır (Mehmet Koray Eryaşa, B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 89; Ahmet Çilgin, B. No: 2014/18849, 11/1/2017, § 32; Rasul Kocatürk [GK], B. No: 2016/8080, 26/12/2019, § 56).

18. Öte yandan belirtmek gerekir ki ceza infaz kurumlarında kalacak mahkûmların aldıkları cezaların niteliği, miktarı gibi belirli kriterlere göre kişi ve koğuş sayısını belirlemede ceza infaz kurumlarının kapasitesine göre hükümlü ve tutukluların hangi ceza infaz kurumunda bulunacaklarını tespit etmede idarenin geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Hükümlülerin ailelerinden ayrılmaları ve onlardan uzakta tutulmaları mahkûmiyetin kaçınılmaz bir sonucu olduğuna göre idarenin mutlak anlamda hükümlüyü ailesinin ikamet ettiği yerdeki ceza infaz kurumunda bulundurma zorunluluğu bulunmamaktadır (Yaşar Karaca, B. No: 2018/37854, 12/4/2023, § 65).

19. Ancak idarenin hükümlünün ailesinin ziyaretleri ile ilgili yaptığı uygulamalarda söz konusu takdir yetkisinin sınırsız olmadığı, buna ilişkin tasarrufların objektif denetlenebilir kriterlere göre yapılması gerektiği açıktır. Dolayısıyla hükümlünün ailesinin rahat ulaşabileceği bir yerde cezasını infaz etmesinden elde edeceği yarar ile idarenin ceza infaz kurumunun kapasitesi, güvenlik gibi kriterleri dikkate alarak düzenleme yapma gerekliliğinden doğan kamusal yarar arasındaki dengenin sağlanması, bu konuda gerek idare gerekse denetim makamı olan yargı mercilerinin değerlendirmelerinde idarenin takdir yetkisinin objektif ve makul sınırlar içinde kullanıldığının ortaya konulması zorunludur (Yaşar Karaca, § 66).

20. Bu kapsamda söz konusu kriterleri, idarenin hizmet gerekleri ile kişisel durumların belirlediği görülmektedir. Hükümlünün bulunduğu ceza infaz kurumu ile çevre yerlerdeki ceza infaz kurumlarının kapasitesi, doluluk oranına göre hükümlünün daha yakın yerdeki ceza infaz kurumuna nakledilme imkânının bulunup bulunmadığı, hükümlünün suç profili, ceza infaz kurumunda kaldığı süre, ailesinden uzakta kaldığı ceza infaz kurumundaki tutulma süresi, hükümlünün bulunduğu ceza infaz kurumu ile ailesinin ikamet ettiği yer arasındaki mesafe, ulaşım imkânları, ailenin ekonomik ve sosyal durumu, aile bireylerinin yaş ve sağlık durumları, ailenin hükümlüyü ziyarete gelme sıklığı gibi durumların idare ve yargı makamlarınca takdir yetkisinin kullanımı ve denetiminde dikkate alınması ve kararlarında bu hususların değerlendirilmesi gerekmektedir (Yaşar Karaca, § 67).

Yukarıda belirtilen ilkeler somut olaya uygulanması

21. Somut olayda başvuru ailesinin ikametgâhına yakın olan ceza infaz kurumlarından birine nakledilmesine yönelik talebinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğinden yakınmaktadır.

22. Mahpus olan kişilerin genel olarak ailelerinin ikametgâhına yakın yerlerdeki ceza infaz kurumlarında barındırılmayı istemelerinin hayatın olağan akışına uygun olduğu açıktır. Bununla birlikte bu bağlamdaki taleplerin olumlu şekilde karşılanabilmesi ancak diğer bazı hususların da varlığı hâlinde mümkün hâle gelebilir. Daha açık ifadeyle bu yöndeki taleplerin her hâlde olumlu karşılanabilmesinin olanaklı olmadığı söylenmelidir. Öte yandan mahpusların barındırılacakları ceza infaz kurumlarını seçme hakkının bulunmadığı, bu kişilerin ailesinden ayrılmasının veya uzaklaştırılmasının ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olduğu belirtilmelidir. Bu bağlamda aile hayatına müdahalenin söz konusu olabileceği durumlarda idareye tanınan takdir yetkisinin daha geniş olduğu ancak bu takdir yetkisinin sınırsız olmadığı vurgulanmalıdır.

23. Aile bireylerinin yaş, sağlık durumu ve gelir düzeyinin seyahat etmeye engel olması gibi hususlara bağlı zorlukların mahpuslar tarafından yeterli düzeyde açıklamalarla ileri sürülmesi hâlinde idari ve yargısal makamların kararlarında bu hususlara ilişkin değerlendirmelerin bulunması gerekmektedir. Bununla birlikte aile ilişkilerinin korunmasını da kriter olarak gözetmek suretiyle yapılacak değerlendirmelerde mahpusların aile hayatına müdahale oluşturan tasarrufun gerekli ve ölçülü olduğunun denetime elverişli olacak şekilde yeterli bir gerekçeyle ortaya konulması elzemdir. Ayrıca idarenin mahpusun ailesiyle olan iletişimi sağlamada kolaylık göstermesi ve tedbirler almasının devletin aile hayatına saygı gösterme yükümlülüğünün bir gereği olduğu unutulmamalıdır. Neticede müdahaleye neden olan idari ve yargısal makamların kararlarında dayandıkları bu kapsamdaki gerekçelerin aile hayatına saygı hakkına müdahale bakımından “demokratik bir toplumda gerekli olma” ve “ölçülülük” ilkelerine uygun olduğunu inandırıcı bir şekilde ortaya koyması gerekmektedir. Bu durum kişisel yarar ile kamusal yarar arasında kurulması gereken dengenin ortaya konulabilmesi için elzemdir.

24. Diğer taraftan mahpusların ailelerinin ikamet ettikleri yerden uzak mesafede bulunmalarından hareketle ortaya koydukları şikâyetlerini aile bireylerinin kendisini ziyarete gelmeleri konusunda ne gibi zorluklar yaşadığına, ailenin ekonomik ve sosyal durumuna, aile bireylerinin yaş ve sağlık durumlarına ilişkin hususlarla desteklemesi ve bu bağlamdaki bilgileri idari ve yargısal makamlara sunması gerekmektedir. Başvurucuya yüklenen bu yükümlülüğün mutlak bir ispatı gerektirmemekle birlikte, makul düzeyde bir açıklama yapmayı içerdiği vurgulanmalıdır. Bununla birlikte aradaki mesafenin mahpus ile ailesi arasındaki iletişimi zora sokacak şekilde makul olmadığının öngörülebilir olduğu durumlarda başvuruca yüklenen bu yükümlülüğün yerine getirilmesi daha geniş bir yoruma tabi tutulabilir. Diğer yandan bu doğrultuda bir temellendirme olmaksızın sadece ailenin bulunduğu yere yakın bir ceza infaz kurumuna nakledilme yönündeki taleplerin reddedilmesinin idarelerin mahpusların barındırılması bağlamında aile hayatına müdahale konusundaki geniş takdir hakkı kapsamında değerlendirilmesi olağandır.

25. Belirtilen şekilde yeterli düzeyde temellendirilen taleplerin ise idare tarafından sırf doluluk oranları nedeniyle reddedilmesi hâlinde başvuruca aile hayatına saygı hakkının güvencelerine uygun bir değerlendirme yapıldığı söylenemeyebilir. Bu hâlde idare tarafından suç profili, infaz kurumlarının fiziki koşulları, talep edilen yerde barındırılan diğer mahpusların profilleri de gözetilerek başvuruca nakil talep ettiği ceza infaz kurumlarına neden yerleştirilemeyeceğinin ortaya konulması kişisel yarar ile kamusal yarar arasında kurulması gereken denge açısından önem arz etmektedir.

26. Somut başvuruda 4/8/2020 tarihli İdareye hitaplı dilekçesinde başvurucu, ailesi ile bulunduğu ceza infaz kurumu arasındaki mesafenin uzaklığından bahsederek bu mesafenin ailesi ile görüşmesine engel olduğundan ve aile bütünlüğünü bozduğundan yakınmıştır (bkz. § 10). Nitekim bu son dilekçeden önce benzer gerekçelerle başvurunun aynı talebi toplamda yirmi iki kez İdareye ilettiği görülmektedir.

27. Öte yandan başvurucu 4/8/2020 tarihli dilekçesiyle İdareye sunduğu talebin reddedilmesi sonrasında başlattığı yargılama safahatında ailesinin gelir kaynağının bulunmadığını, aradaki mesafenin fazla olduğunu ve ziyarete geldiklerinde ailesinin ulaşım ve konaklama konusunda ciddi sorunlar yaşadığını dava ve istinaf dilekçelerinde ifade etmiştir. (bkz. §§ 11, 14). Bununla birlikte Ceza İnfaz Kurumunun 4/9/2024 tarihli yazısıyla başvurunun 12/8/2017 - 29/3/2021 tarihleri arasında ailesiyle toplam 56 kez görüştüğü görülmekte ise de başvurunun somut olay bağlamındaki temel iddiasının görüşlerin gerçekleştirilemediğine değil, ailesinin görüş için geldiklerinde yaşadıkları zorluklara ilişkin olduğunu vurgulamak gerekmektedir.

28. İdari makamlar başvurunun hem bireysel başvuru öncesindeki son nakil talebini hem de önceki taleplerini kapasite yetersizliğini gerekçe göstererek reddetmiştir. Yargısal makamlarca da başvurunun nakil talebinin reddedilmesine yönelik işlemin iptali talebi incelenirken nakil talep edilen ceza infaz kurumlarının doluluk oranına değinilmiş ve başvurunun talebi reddedilmiştir. Bununla birlikte başvurunun yüksek güvenlikli veya bir bölümü yüksek güvenlikli olan kurumlarda barındırılması gerektiğine, talep ettiği kurumların bir kısmının yüksek güvenlikli olduğuna ancak barındırılabilceği oda sayısının çok kısıtlı ve odaların kapasitelerinin dolu olduğuna ilişkin hususlar da İdare Mahkemesi kararında yer almaktadır. Fakat başvurunun nakil talep ettiği ceza infaz kurumlarından biri olan Yalvaç T Tipi Ceza İnfaz Kurumunun doluluk oranının %74 olduğu belirtilmişse de bu ceza infaz kurumunun niteliği ortaya konulmadığı gibi başvurunun aile hayatına saygı hakkı bağlamındaki yakınlmaları kapsamında buraya naklinin neden mümkün olmadığına yönelik ilgili ve yeterli bir gerekçeye de yer verilmemiştir.

29. Dolayısıyla başvurunun ceza infaz kurumu ile ailesinin ikametgâhının bulunduğu il arasındaki mesafenin uzaklığına, ulaşım ve konaklama imkânlarının kısıtlı olmasına ve ekonomik olarak ailesinin zor durumunda olduğuna yönelik iddiasına ilişkin idari ve yargısal makamlar tarafından herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmektedir. Bu nevi değerlendirmelerin yapılmayarak başvurunun nakil talebinin reddedilmesi ise kişisel yarar ile kamusal yarar arasında bulunması gereken dengeyi başvuru aleyhine ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle başvurunun nakil talebinin reddedilmesi suretiyle aile hayatına yapılan müdahalenin gözetilmek istenen meşru amaca göre demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olduğu söylenemez.

30. Açıklanan gerekçelerle başvurunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.